

De negen gouden regels

1. Stel een goede vraag

Een burger- of schoolberaad begint met een goede vraag. Een goede vraag geeft aan wat het probleem is, maar stuurt niet richting een bepaalde oplossing. De vraag moet open zijn en duidelijk. Dat betekent: geen ja/nee-vraag en geen vraag die al naar één oplossing stuurt. De vraag moet in simpele taal zijn geschreven, zodat iedereen de vraag kan begrijpen. De vraag mag niet te groot zijn, want dan is hij niet te beantwoorden. Maar hij mag ook niet te klein zijn, want dan is het probleem niet ingewikkeld genoeg. En om met een beraad naar oplossingen te zoeken kost tijd, energie en geld. Het moet dus echt gaan over een probleem dat belangrijk is en wat lastig op te lossen is.

2. Vertrouw inwoners/studenten

Uit eerdere burgerberaden blijkt dat 'gewone mensen' heel goed samen tot oplossingen kunnen komen. Mensen die onderzoek hebben gedaan naar burgerberaden, zien dat deelnemers ook bereid zijn om adviezen te geven, waar ze het zelf niet altijd mee eens zijn. Dat komt omdat ze wel goed begrijpen waarom zo'n advies belangrijk is. Voor de samenleving of voor de toekomst of, zoals bij een schoolberaad, voor de studenten en medewerkers op school. Het is belangrijk dat deelnemers ook invloed hebben op hoe het beraad verloopt. Dat ze kunnen meedenken over de agenda, de benodigde informatie én de tijd die nodig is. Inwoners/studenten vertrouwen betekent ook dat de politiek of de schoolleiding zich niet inhoudelijk bemoeit met het beraad.

3. Werk met een gewogen loting

Loting is heel belangrijk voor een goed beraad. Iedereen moet evenveel kans hebben om mee te doen, maar ook moeten alle stemmen gehoord worden. Daarom wordt er vaak gebruik gemaakt van een gewogen loting. Dat gebeurt in twee rondes. In de eerste ronde wordt een grote groep mensen willekeurig gevraagd om mee te doen. Dan komt er een tweede ronde. Er wordt opnieuw geloot, maar dan uit de groep mensen die hebben gereageerd in de eerste ronde. Nu wordt er ook gekeken naar kenmerken van die mensen. Zoals leeftijd, geslacht, opleiding of hoe zij over het probleem denken. Zo lijkt de groep deelnemers zoveel mogelijk op de echte samenleving. Of op alle studenten uit de hele school. Dat noemen we een afspiegeling. Je zorgt hiermee dat alle mensen kunnen meepraten. En niet alleen de mensen die het leuk vinden om hun mening te geven of de populaire mensen.

4. Zorg voor een duidelijk mandaat

Vooraf zijn er altijd duidelijke afspraken gemaakt met degene die de voorstellen van het beraad uit moeten voeren én met degene die de vraag stelt aan het beraad. Die afspraken gaan over:

- wat de opdracht is van het beraad
- wat er met de voorstellen van het beraad gebeurt
- wanneer er wat mee gebeurt
- waar de deelnemers van het beraad rekening mee moeten houden
- wat deelnemers krijgen voor hun deelname aan het beraad

5. Neem de tijd

Een burgerberaad kost tijd. Tijd om het goed voor te bereiden, om deelnemers te loten en om deskundigen te betrekken die wat over het probleem kunnen vertellen. Ook het leren en het gesprek voeren met elkaar, kost tijd.

Hoeveel tijd er nodig is, hangt af van het onderwerp. Maar volgens de OESO (de internationale Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) zijn vier volledige dagen het absolute minimum voor een goed burgerberaad. En dat geldt dus ook voor een schoolberaad.

6. Betrek de hele samenleving of school bij het beraad

Een burgerberaad of een schoolberaad mag geen mysterie zijn dat achter gesloten deuren plaatsvindt. Iedereen mag weten wat er tijdens het beraad gebeurt, en ook wat er vóór of ná het beraad gebeurt. Dit kan door goede communicatie. De rest van de samenleving, of in het geval van een schoolberaad, de rest van de school, kan zo meedoen met het beraad. Dat kan bijvoorbeeld door directe democratie. Dan stelt het beraad een vragenlijst op die iedereen in kan vullen, en dan kunnen ze de uitkomsten meenemen in hun voorstellen. Zo wordt ook zichtbaar hoeveel steun er is voor bepaalde voorstellen.

7. Zet in op gelijkwaardig overleg

Gelijkwaardig overleg is de kern van een burgerberaad. En dus ook van een schoolberaad. Het gaat er niet om, om elkaar te overtuigen, maar om te luisteren en gedachten uit te wisselen. Zo ontstaat er begrip bij elkaar en kan je tot oplossingen komen. Deelnemers hoeven het niet over alles met elkaar eens te zijn. Ze zoeken wél samen naar punten waar ze elkaar kunnen vinden. Deze manier van een gesprek voeren heet: deliberatie. Onafhankelijke gespreksbegeleiders zorgen ervoor dat iedereen aan het woord komt en dat het gesprek respectvol blijft.

8. Zorg voor informatie en onafhankelijkheid

Deelnemers moeten goede en eerlijke informatie krijgen. Deze informatie wordt samengesteld door onafhankelijke (ervarings)deskundigen. Deelnemers moeten hen zelf vragen kunnen stellen of extra informatie kunnen aanvragen. De (ervarings)deskundigen kunnen verschillende kanten van het onderwerp laten zien aan het beraad. Informatie kan ook bestaan uit teksten, video's of andere vormen. Verder is het belangrijk dat er een onafhankelijke voorzitter is die ervoor zorgt dat alle sprekers evenveel tijd krijgen (zodat alle kanten eerlijk en even veel worden belicht).

9. Haal drempels voor deelname weg

Niet iedereen kan zomaar tijd vrijmaken om mee te doen aan een beraad. Sommige mensen moeten werken, naar school of hebben zorgtaken. Daarom is het belangrijk dat deelnemers een vergoeding krijgen, bijvoorbeeld geld. Maar op een schoolberaad kunnen dat ook studiepunten zijn. Zo wordt deelname mogelijk voor iedereen. En niet alleen voor mensen die makkelijk vrij krijgen van school of werk.

1. Stel een goede vraag

- Staat er met deze vraag echt iets op het spel?
- Is de vraag duidelijk?
- Is het probleem belangrijk genoeg?

2. Vertrouw inwoners/studenten

- Is het onderwerp duidelijk en volledig genoeg of willen het beraad dat bijschaven?
- Welke informatie vindt het beraad nodig om goede aanbevelingen te kunnen doen?
- Vindt het beraad de agenda goed?
- Hebben de deelnemers voldoende tijd of hebben ze een extra dag nodig?

3. Werk met een gewogen loting

- Hoe is er geloot?
- Was het duidelijk dat je je in kon schrijven?

4. Zorg voor een duidelijk mandaat

- Zijn de voorwaarden voor iedereen duidelijk?
- Zijn er duidelijke afspraken gemaakt?
- Weet iedereen wat ie moet doen?
- Wat krijgen deelnemers?
- Wat moeten deelnemers?

5. Neem de tijd

- Is er voldoende tijd?
- Hoe lang duurt het schoolberaad?

6. Betrek de hele samenleving of school bij het beraad

- Is bekend gemaakt dat het schoolberaad er aan komt?
- Weet je waar je meer informatie kan vinden over het schoolberaad?
- Zijn er passende vormen die de medewerkers en studenten van de school betrekken bij wat er tijdens het schoolberaad gebeurt?

7. Zet in op gelijkwaardig overleg

- Komt iedereen aan de beurt?
- Kan iedereen zijn mening geven?
- Hoe doen de gespreksbegeleiders het?

8. Zorg voor informatie en onafhankelijkheid

- Is er een onafhankelijke organisatie betrokken bij het schoolberaad?
- Is er ruimte om vragen te stellen aan de (ervarings)deskundigen?
- Zijn er mensen die de informatie die gegeven wordt controleren?
- Bestaat de informatie uit verschillende soorten bronnen?
(niet alleen tekst, maar bijvoorbeeld ook video's of spellen).
- Is er een informatiepakket?

9. Haal drempels voor deelname weg

- Wat krijgen deelnemers voor hun deelname?
- Waarom willen ze meedoen?